

**ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՎՈՂ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ**

Առարկա - ֆիզիկա
Վերապատրաստող կազմակերպություն
Պատասխանատու՝ « Երևանի Լեռնի անվան №65
ավագ դպրոց » ՊՈԱԿ

**Հետազոտության թեման՝ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒՄԸ
ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ԿԱՄ ՆՐԱՆՑ ՕՐԻՆԱԿԱՆ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ՝ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՐՑԵՐՈՒՄ**

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Էմմա Հովհաննիսյան

ՀՀ Շիրակի մարզի «Արփենիի միջն. դպրոց» ՊՈԱԿ

Դասընթացավար՝ Պետրոսյան Կարինե

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	3
1.1 Դպրոց-ծնող համագործակցության դերը սովորողի կրթության ու դաստիարակության վրա	6
1.2 Ծնողական ժողովների անցկացումն ու դրանց նպատակը.....	10
Եզրակացություններ	16
Առաջարկություններ	18
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	19

«Մենք՝ հայերս, մեր չմարվող հիշողությունն այրան միջոցով ենք սերնդեսերունդ: մենք մեր հիշողության, մեր պատմության տ ժառանգորդը՝ Հայկ Նահապետից մինչև հավերժություն: Ուստի պետք է առնենք մեր ազգային մեծագույն մանկավարժներից՝ Խ. Աբովյանից, Նալբանդյանից, Ռ. Պատկանյանից և Ղ. Աղայանից: Նրանցից այն լավագույնը՝ ազգային մտածողության մանկավարժական գիտելիքները և ուղենիշները, որոնք այսօր էլ արդիական են: Հարկավ, անհրաժեշտ է նաև թերթել պրոֆեսոր Ռաֆայել Իշխանյանի և այլ հեղինակների կրթությանը և դաստիարակությանը նվիրված բազմաթիվ հոդվածները, գրքուկները, որոնք ուղղված են մանկավարժներին»:

Հուսինե Թաղևոսյան

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հասարակության յուրաքանչյուր անդամի զարգացման հիմքում ընկած է կրթությունը: Որպես մի շարք գործոնների և ազդեցությունների համակցություն այն ուղեկցում է մարդուն՝ ծնված օրից մինչև չափահասություն: Կրթության համար պատասխանատվություն են կրում ընտանիքը և դպրոցը :այդ տեսակետից բացարձակ անհրաժեշտություն է դառնում երեխաների ,ծնողների և դպրոցների միջև հաղորդակցման բարելավումը և նրանց իրական համագործակցության կառուցումը: Ուսուցիչ-ծնող ճիշտ փոխհարաբերությունները նպաստում են անհրաժեշտ գիտելիքների ձեռքբերմանը և անհատի արժեքային համակարգի ձևավորմանը:

Ուսուցչի գերխնդիրն ու առաքելությունը մարդկային էության բացահայտումն է, հոգու կառուցումը: Հասարակության կողմից կրթական համակարգին ներկայացվող պետական պատվերը՝ ֆիզիկապես և հոգեբանորեն առողջ սերնդի ձևավորումն է, որի իրականացնողը հենց ուսուցիչն է:

Այս առումով անգնահատելի է ուսումնական գործընթացում սովորողի հետ տարվող ճիշտ ու համակողմանի աշխատանքը, որն անկյունաքարային է ու կարևոր անձի հետագա կենսագործունեության համար: Մի չնչին բացթողումը, մեթոդի կամ հնարի սխալ ընտրությունը կարող է բացասական ազդեցություն ունենալ սովորողի հոգեկերտվածքի, ընկալումների, առհասարակ բնականոն զարգացման վրա, ուստի այս պարագայում շատ է կարևորվում ծնող-ուսուցիչ կապը: Առողջ համագործակցության արդյունքում, անշուշտ, հնարավոր է անցնել անցնել

ուսումնական բոլոր մակարդակները ու բազում հմտություններով, նորգիտելիքներով մտնել կյանքի հաջորդ շրջափուլ:

Մեծ է ուսուցչի՝ որպես կրթողի դաստիարակողի, ուղղորդողի, խրախուսողի դերը սովորողի առաջադիմության, մոտիվացիայի, աշխատունակության բարձրացման հարցում, սակայն ուսուցիչն ավելի վստահ ու գործուն է առաջ շարժվում, երբ սովորողի ծնողի կամ օրինական ներկայացուցչի հետ ունի ընդհանուր նպատակ: Այս առումով առանցքային է երկու սուբյեկտների առողջ համագործակցումը, խնդիրների միասնական վերհանումը, դրանց լուծումները փնտրելու ճանապարհին փոխգործակցությունը: Ստացվում է, որ երկու կողմերը այս գործընթացում փոխլրացնում են միմյանց՝ նպատակ ունենալով անցնում ապահովել սովորողների՝ կրթություն ստանալու իրավունքը:

Հետազոտության թեմայի արդիականությունը: Սույն հետազոտության արդիականության համար հիմք է հանդիսացել կյանքի՝ մարտահրավերներով լի ժամանակակից շրջափուլում սովորողի կրթական կարիքների ապահովման շրջանակներում ծնող- ուսուցիչ հաստատուն կապի անհրաժեշտությունը, որն ունակ է մեծապես ազդել սովորողի ուսումնառության որակի բարձրացման վրա: Հաճախ երկկոմպլեկտ և մեծաքանակ աշակերտներով դասարաններում ժամանակի սղության պատճառով հնարավոր չի լինում անհրաժեշտին տրամադրել, բավարար ըռպեներ տրամադրել այս կամ այն աշակերտի գիտելիքների հիմնովին ստուգմանը՝ անկախ նրա առաջադիմությունից, ակտիվությունից և այլ որակներից: Այստեղ է , որ առաջին պլան է մղվում ուսուցիչ-ծնող փոխհամագործակցությունը՝ միասնական ուժերով վատթարագույն տարաբնույթ երևույթները արմատախիլ անելու և , գոնե, դրական անհրաժեշտ նվազագույնը ապահովելու նպատակով:

Հետազոտության նպատակը: Կապ ստեղծել դպրոցի և սովորողի ծնողի միջև : Ներգրավել ծնողին դպրոցական գործընթացին, համագործակցել ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների կազմակերպման ժամանակ, ներգրավել դասարանական, համադպրոցական, արտադասարանական միջոցառումներին: Բարենպաստ պայմաններ ստեղծել սովորողի լիարժեք սոցիալական զարգացման, դաստիարակության և կրթության համար: Յույց տալ ծնող- ուսուցիչ արդյունավետ փոխգործակցության դրական ազդեցությունը սովորողի

կրթության ու դաստիարակության գործընթացում: Յույց տալ ծնող-ուսուցիչ կապի դրական ազդեցությունը սովորողների դաստիարակության, ուսումնառության, ընդհանուր զարգացման ու աշխարհաճանաչողության վրա:

Հետազոտության խնդիրը: Սույն նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է իրականացնել հետևյալ խնդիրները:

Ինչպե՞ս ներգրավել ծնողներին միջին և ավագ դպրոցներում ուսումնադաստիարակչա կան խնդիրների լուծման պրոցեսին: .

Ինչպե՞ս ներգրավել ծնողներին իրենց երեխաների կրթությանը վերաբերող հարցերի մասին որոշումներ կայացնելու գործին:

Կրթության համակարգում արմատավորել ժողովրդավարական հարաբերություններ ՌԻսուցման աշակերտակենտրոն մեթոդներ :

ՌԻսուցիչ-աշակերտ հարաբերությունները կառուցել գորցընկերային հիմքի վրա:

Ընդլայնել դասի դաստիարակչական գործառույթը :

Կրթության բովանդակությունը հարստացնել անձի և քաղակացու ձևավորմանը միտված ուսումնական նյութերով:

Սովորողներին հաղորդակից դարձնել ազգային և համարդակային արժեքներին:

Նպաստել երեխայի արժեքային համակարգի կազմավորմանը՝ հայրենասիրության,

Հումանիզմի , հանդուրժողականության հիմքերի վրա պայմաններ ստեղծել երեխաների անձնային զարգացման համար:

1.1 Դպրոց-ծնող համագործակցության դերը սովորողի կրթության ու դաստիարակության վրա

Ինչպես գիտենք, ուսումնական գործընթացի մասնակից են հավարվում սովորողը, սովորողի ծնողը կամ օրինական ներկայացուցիչը և ուսուցիչը: Վերջիններիս իրավունքներն ու պարտավորությունները սահմանված են օրենքով: Ուսուցչը ուսումնական գործընթացի հիմնական կազմակերպիչն ու իրականացնողն է, ով մեծագույն պատասխանատվություն է կրում սովորողի չափորոշչային վերջնարդյունքներին հասնելու համար:

Սակայն այս տեսակետից շատ կարևոր է նաև սովորողի ծնողի կամ օրինական ներկայացուցչի պատասխանատու վերաբերմունքը կրթական գործընթացին, վերջինիս կողմից ուսուցչի հետ համագործակցելու, սովորողին վերահսկելու ու առաջնորդելու գործառույթը: Սովորողի կրթական կարիքների հետազոտման, նրա լավագույն որակների և հատկությունների բացահայտման ու զարգացման հարցերում դպրոցի և ընտանիքի փոխներգործության հիմքում պետք է դրված լինեն ընդհանուր հետաքրքրություններն ու նպատակները: Այդ փոխհարաբերությունների հիմքում պետք է դրվեն միմյանց նկատմամբ վստահության, փոխադարձ հարգանքի, փոխօգնության և օժանդակության, համբերատարության սկզբունքները:

Նման միջավայրի ապահովումը կարող է խթանել ուսուցիչի աշխատանքի արդյունավետությունը, քանի որ ծնողների հետ համատեղ ջանքերով կարելի է հասնել սովորողի՝ ինքնորոշման, ինքնակառավարման, խոչընդոտների ու դժվարությունների հաղթահարման համար անհրաժեշտ կարողունակությունների անցնցում ձևավորմանը: Սովորողին, ծնողներին և ուսուցիչներին պետք է միավորեն ընդհանուր մտահոգություններ, խնդիրներ, նպատակներ ու դրանց հասնելու լուծումներ, եղանակներ: «Սովորողի ծնողն իրավունք ունի համագործակցելու ուսումնական հաստատության մանկավարժական աշխատողների հետ իր երեխայի կրթության կազմակերպման հարցերով¹»:

Դպրոցի և ընտանիքի համագործակցությունը երկարատև ու բարդ գործընթաց է, որի հիմքում պետք է դրված լինեն մի շարք սկզբունքներ, որոնց թվում են.

¹ www.arlis.am/documentview.aspx?docID=74345
կետ 2:

ՀՀ Հանրակրթության մասին օրենք, հոդված 28,

- Փոխադարձ հարգանքը ծնող-ուսուցիչ հարաբերություններում:
- Փոխադարձ հարգանք ուսուցիչ-աշակերտ հարաբերություններում:
- Առողջ բարոյահոգեբանական միջավայրը:
- Ուսուցման գործընթացն արդյունավետ իրականացնելու կարողություն:
- Ընդհանուր շահի շուրջ բանակցելու, ելքեր գտնելու կարողությունը:
- Սովորողի տարիքային, հոգեբանական առանձնահատկությունները հաշվի առնվող գործոններ:
- Արդյունավետ հետադարձ կապի մեխանիզմների գործարկումը:
- Մխալների ընդունումը, վերլուծություն, թերի կողմերի արձանագրումը:
- Գնահատման կարողությունը՝ դիտարկելով որպես սովորողի խրախուսման միջոց:
- Ինքնանդրադարձ կատարելու կարողությունը:
- Մարդասիրական մղումները:
- Անձնային բարձր որակների դրսևորումը:

Այս երկու օղակների համագործակցությունը և փոխներգործությունը մանկավարժական գործընթացի բոլոր փուլերում պետք է կազմակերպվի պլանավորված ու համակարգված ձևով: Ծնողները և ուսուցիչները պատասխանատվություն են կրում միևնույն սովորողի կրթության ու դաստիարակության համար, հետևաբար դաստիարակությունն արդյունավետ կլինի, երբ վերջիններս մշտապես կապ պահեն միմյանց հետ, ձևավորվեն դաստիարակության գործընթացի միասնական նպատակներ, ձգտումներ ու հայացքներ, ինչպես նաև փորձեն համատեղ ուժերով մշակել դաստիարակչական մեխանիզմներն ու դրանց լուծման ուղիները: Ուսուցիչների և ընտանիքի փոխներգործության բնույթը պայմանավորող հանգամանքներից է ծնողների իմացական կարողությունները, հայացքներն ու դիրքորոշումները: Շատ կարևոր է նաև ծնողի կողմից ազնիվ ու անվերապահ մոտեցումն ուսուցչին, դպրոցին:

Երբ ծնողը ներգրավված է զավակի կրթության գործընթացում, աշակերտն ունի ավելի բարձր ակադեմիական առաջադիմություն, քննությունների և թեստերի ավելի լավ արդյունքներ: Այդ նույն ժամանակ բարելավվում է հաճախման ցուցանիշը, աշակերտի մոտ զարգանում են սոցիալական հմտությունները և նրա վարքը դրական է դառնում ինչպես տանը, այնպես էլ դպրոցում: Սրանք այն շատ կարևոր գործոններն են, որոնք ազդում են աշակերտի վրա ինչպես դպրոցում ուսանելիս, այնպես էլ ապագա մասնագիտական գործունեության ընթացքում²:

Ուսումնական գործընթացին ծնողների ներգրավվածությունը մեծապես կարող է պայմանավորել սովորողների հաջողությունը: Անկախ ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակից, ծնողի կրթության աստիճանից՝ վերջինիս ներգրավվածությունը սովորողի կրթության գործընթացին անփոխարինելի, կարելի է

համարել սովորողի զարգացման վրա թողած ազդեցության առումով: Այն սովորողները, ում ծնողներն ավելի բաց են համագործակցության համար, հաճախակի են հետաքրքրվում իրենց երեխաների վարքով ու առաջադիմությամբ, ավելի են մոտիվացվում: Արդյունքում, նրանք դառնում են ավելի պատասխանատու, բարձրանում է աշխատունակության մակարդակը և ունենում են հաջողություններ:

Անշուշտ, ծնողների ներգրավվածությունը դպրոցի, դասարանի սովորողի դպրոցական կյանքին դրական է անդրադառնում նաև կրթական հաստատության վրա: Ուսումնական գործընթացում ծնողների ակտիվությունը նպաստում է վերջիններիս հետ բարեկամական հարաբերությունների հաստատմանը՝ ստեղծելով բարոյահոգեբանական կայուն միջավայր:

Այսուհանդերձ, այս համագործակցության շրջանակներում հնարավոր են նաև կոնֆլիկտներ, անհամաձայնություններ, որոնք կարող են վնաս բերել բուն ուսումնական գործընթացին, մտցնել լարվածություն: Ուստի շատ կարևոր է երկուստեք պահպանել բարեվարքության կանոնները, լսել խնդիրն ու բերել հիմնավոր փաստարկներ, չառաջնորդվել բացառապես սեփական շահով:

Դպրոցում տարբեր կոնֆլիկտների զանազան պատճառներ կան, բայց որքան էլ տարօրինակ թվա, կարող է նման իրավիճակ ստեղծվել սովորողի և ուսուցչի միջև:

Ի վերջո, դպրոցում երեխաները խաղում են, հաճախ չեն ենթարկվում, երբեմն էլ հրաժարվում են դասին մասնակցել: Ուսուցիչը, իհարկե, դիտողություն է անում, փորձում ինչ-որ կերպ ազդել՝ արդյունքում ծնողին հրավիրելով դպրոց: Այս պարագայում փթե ծնողը փոխըմբռնում չի գտնում ուսուցչի հետ, ապա դա կարող է բացասաբար անդրադառնալ հենց սովորողի վրա վրա: Արդյունքում ստեղծվում է՝ ուսուցիչ-սովորող-ծնող կոնֆլիկտ: Ահա թե ինչպես է սովորողի և ուսուցչի աննշան դպրոցը, այլ մանկավարժական աշխատողներ: Ուստի ցանկացած պարագայում բախումը սովորողի և ուսուցչի միջև անթույլատրելի է, հարկավոր է միշտ պահպանել էթիկայի կանոններն ու իմանալ սեփական իրավունքներն ու պարտականությունները:

Այսպիսով, վստահաբար կարող ենք ասել, որ կրթայան համակարգում ավելի լավ արդյունքների հասնելու, սովորողների կրթության ու դաստիարակության համար նպաստավոր պայմաններ ստեղծելու համար դպրոցը և ուսուցիչը պետք է

հետաքրքրված լինեն ծնողների հետ ակտիվ համագործակցմամբ: Իսկ ծնողները, առաջնային համարելով սեփական երեխայի լավ ու որակյալ կրթությունը, պետ է մշտապես համագորցակեն դպրոցի մանկավարժական աշխատողների, այլ սովորողների ծնողների հետ:

² http://kargiskola.ge/parent/pdf/PE_GUIDE_Armenian.pdf Ծնողների ներգրավվածությունը, 2015, էջ 3:

1.2 Ծնողական ժողովների անցկացումն ու դրանց նպատակը

Ծնողների հետ մշտական կապի մեջ լինելու, հնարավոր խնդիրները, դասարանում առկա կազմակերպչական հարցերը քննարկելու համար դասարանի ղեկավարը սահմանված կարգի համաձայն պետք է անցկացնի ծնողների հետ ընդհանրական հանդիպումներ՝ ծնողական ժողովներ: Սա այն հարթակն է, որտեղ թե՛ ուսուցիչը, թե սովորողի ծնողը՝ հայրը, մայրը, օրինական ներկայացուցիչը, ունեն հնարավորություն ուղիղ հաղորդակցման: Ծնողական ժողովը ծնողների հետ աշխատանքի հիմնական ձևն է, որի միջոցով լուծվում են դասարանական ժողովների ժամանակ առաջացած խնդիրները, քննարկվում են սովորողների հնարավոր վարքային, կրթական և այլ բնույթի հարցերը: Ժողովի ժամանակ էական նշանակություն ունի ուսուցիչների շփման ոճն ու նպատակը: Ժողովի ընթացքն արձանագրվում է, ըստ անհրաժեշտության՝ կարելի է կազմակերպել արտահերթ ծնողական ժողովներ:

Ուսուցիչը նախ և առաջ ծնողի համար ներկայացնում է առկա խնդիրը կամ իրավիճակը, խոսում դրա հնարավոր դրական ու բացասական ենթատեքստի ու զարգացման հնարավոր սցենարների, հետևանքների մասին: Այստեղ կարևոր է ծնողական համայնքի արձագանքը՝ հետադարձ կապ ստեղծելու կարողությունը: Շատ կարևոր է, որ ծնողն ընդունի և՛ դրական և՛ բացասական կամ քննադատողական դիտարկումները:

Շատ հաճախ՝ վերջին դիտարկումների պարագայում, ծնողները ցուցաբերում են անհավասարակշիռ ու պաշտպանողական վարքագիծ: Մինչդեռ, շատ կարևոր է արձանագրել խնդիրը, դնել այն քննարկման, որպեսզի դրան հետևի լուծումներ գտնելու հնարավոր հիմնախնդիրներն ու բացթողումները շտկելու փուլը: Կարևոր է, որ ծնողն այս պարագայում լինի հավասարակշռված, հասկանա խնդրի բուն էությունը, դրանից բխող հետևանքներն ու հնարավոր վտանգները: Այս առումով անկյունաքարային է ուսուցչի մոտեցումը:

Բացառապես քաղաքավարի, մանկավարժական էթիկայի կանոնների պահպանմանմամբ պետք է տեղի ունենա ուսուցիչ-ծնողական համայնք շփումն ու համագործակցությունը: Լարվածությունը, կոնֆլիկտների անկառավարելիությունը,

անշուշտ, այս գործընթացում տեղ չունեն: Կողմերը երկուստեք պետք է գիտակցեն, որ քննարկումն ու բացասական կողմերի մատնանշումն ուղղված է ոչ թե իրենց իրավունքների կամ արժանապատվության ոտնահարմանը, այլև հիմնախնդրի բարձրաձայնմանն ու հնարավոր լուծումներ գտնելուն:

Ծնողական ժողովների ընթացքում կատարած արձանագրումների և խնդիրների բարձրաձայնման հատվածում կարող են ներկա գտնվել նաև այլ ուսուցիչներ, սոց. մանկավարժներ, հոգեբաններ: Այսպես քննարկումն ավելի արդյունավետ և կառուցողական բնույթ կարող է կրել: Ծնողական համայնքի հետ իրականացվող հանդիպումների՝ ժողովների ժամանակ ուսուցչի դերը չի սահմանափակվում բացառապես խնդիրների վերհանմամբ: Շատ կարևոր է նաև սովորողների ծնողների համար խորհրդատվությունների կազմակերպումը: Այս առումով ուսուցիչը կարող օգտագործել մի շարք գործիքներ, որպեսզի ծնողների համար ապահովի մի շարք նեղ մասնագիտական կարողունակություններ, որոնք բնորոշ են մանկավարժական աշխատողներին, սակայն շատ կարևոր են նաև ծնողների՝ որպես երեխայի դաստիարակման առաջնային օղակի համար: Կարելի է կիրառել S2S գործիքներ, որպեսզի ասելիքն ավելի պարզ ու հասանելի դառնա:

Պատկերացնենք մի իրավիճակ, երբ դասարանում սովորում է ներառական կարիքներով աշակերտ, իսկ ծնողական համայնքում կա տարակարծություն. մի մասը բացասաբար է վերաբերվում այդ հանգամանքին: Ուսուցչի միայն խոսքը բավարար չի լինի ծնողների դժգոհ հատվածին հակառակ համոզմունքին բերելու, ուստի ուսուցիչը կարող է նախօրոք պատրաստել ճանաչողական տեսասահիկ, որի օգնությամբ ծնողները կձանոթանան ներառական համարվող անձանց հիմնական առանձնահատկություններին, օրենքով սահմանված նրանց իրավունքներին: Կարծում ենք այս եղանակով, առանց ավելորդ լարվածության, կարելի է գտնել ընդհանուր եզրեր խնդրո առարկայի շուրջ: Խնդրահարույց հարցերի քննարկման ժամանակ կարևոր է լսել բոլոր կողմերին, հենվել առավել կենսափորձ ունեցող ծնողների կենսփորձի, ծնողական կոմիտեի անդամների կարծիքների վրա:

Դասղեկի վարքագծի կանոնները ծնողական ժողովի ընթացքում խիստ կարևոր են: Խոսքի, ինտոնացիայի, ժեստերի և այլ միջոցների օգնությամբ հարկավոր է ծնողներին հաղորդել հարգանք, փորձել հասկանալ ու ճիշտ որոշել այն խնդիրները, որոնք

առավել անհանգստացնում են նրանց: Խոսել ծնողների հետ հարկավոր է հանգիստ և բարեհամբույր: Կարևոր է, որ բոլոր սովորողների ծնողները ժողովից գնան հավատով լցված դեպի իրենց երեխան:

Ծնողական ժողովի ընթացքում համատեղ աշխատանքի արդյունքը պետք է լինի այն, որ ծնողները դառնան ավելի վստահ այն բանում, որ իրենց երեխաների դաստիարակության հարցում կարող են հենվել ուսուցչի և դպրոցի մյուս մանկավարժական աշխատողների աջակցության և օգնության վրա: Կարող ենք վստահաբար ասել, որ ուսուցիչի մոտեցումներից շատ բան է կախված: Ուսուցիչը սովորողների, նրանց ծնողներին հետ ճիշտ համագործակցության արդյունքում կարող է նրանց մեջ ձևավորել բարձր արժեքներ, ընտանեկան ջերմ մթնոլորտ:

Կարևոր հանգամանք է նաև երեխայի կարգավիճակը ընտանիքում: Այս հարցը նույնպես պետք է դնել ընտանիք-դպրոց համագործակցության ակունքում: Այս մասով իր կարևոր գործառույթների փաթեթն ունի ուսումնական հաստատության սոցիալական մանկավարժը: Սոցիալական մանկավարժը, համագործակցելով բազմամասնագիտական խմբի մյուս մասնագետների հետ, ուսումնասիրում է սովորողների կյանքի պայմանները, ընտանիքի առանձնահատկությունները, ընտանեկան փոխհարաբերությունների ազդեցությունը սովորողի վրա, նրանց սոցիալական միջավայրը, շփումները, հետաքրքրությունները, հաղորդակցման դժվարությունները, սոցիալական միջավայրում հարմարման և պաշտպանվածության մակարդակը, դուրս է բերում կարիքները և դրանց համապատասխան կազմում է միջամտության պլան, որը ներառում է կարիքների բավարարմանն ուղղված միջոցառումները, ժամկետները, պատասխանատուները³:

Հաճախ խնդիրը ոչ թե դպրոցի կամ այլ սովորողների հետ հարաբերությունների մեջ է նկատվում, այլ ծնող-երեխա փոխհարաբերություններում: Այստեղ ևս դպրոցն ունի իր անելիքը: Ծնող-երեխա կոնֆլիկտային իրավիճակների դեպքում ուսուցիչն ու հեգեթանը աշխատանք են տանելու ծնողների հետ, և այդ աշխատանքի գլխավոր նպատակը ծնողների կողմից երեխայի պրոբլեմի, նրա անհատականության օբյեկտիվ ընկալումն է, երեխայի հետ հաղորդակցման ընթացքում իր դաստիարակչական մարտավարության, ինչպես նաև կրթական գործընթացի այլ մասնակիցների հետ համագործակցության որոշումն է: Ընտանիքին ցուցաբերվող աջակցության մեջ

կարևոր է ծնողների և մանկավարժների գործողությունների համաձայնեցվածությունը: Ցանկալի է, որ դժվար երեխան իր ժամանակի յուրաքանչյուր պահին գտնվի որևէ կողմի պատասխանատվության գոտում: Այս ջանքերը անհրաժեշտ են, քանի որ նույնիսկ մեկ «պրոբլեմային» երեխան կարող է եական ազդեցություն թողնել դպրոցի այլ երեխաների վրա⁴:

Այսպիսով, եկանք այն համոզմունքին, որ ուսուցիչներն ու ծնողները ունեն ընդհանուր նպատակներ և առանց նրանց համագործակցության երեխայի կյանքը լիարժեք չէ: Դպրոցը սովորողին տալիս է գիտական գիտելիքներ, դաստիարակում է, զարգացնում է մի շարք կարողունակություններ: Ընտանիքն էլ իր հերթին

ապահովում է կյանքի պրակտիկ փորձը: Ընտանիքում ձևավորվում և մշակվում են մարդկանց կարեկցելու, հարգելու, գնահատելու կարողությունները: Անձի ներդաշնակ զարգացման համար այս բոլոր որակներն էլ խիստ անհրաժեշտ են: Հաճախ ծնողական ժողովների ժամանակ շատ խնդիրներ չեն բարձրաձայնվում, դրանք կարող են լինել բազմաբնույթ և վերաբերվեն կոնկրետ սովորողի կամ մի քանի սովորողներին:

Նմանօրինակ դեպքերում, հաշվի առնելով մանկավարժական էթիկան, ուսուցիչը շրջանցում է հիմնախնդիրը՝ ընտրելով ծնողի հետ հաղորդակցվելու ու բանակցելու այլ եղանակներ: Կարելի է անհատական որևէ ծնողի հրավիրել դպրոց ու մտերմիկ զրույց վարել իր երեխայի բացասական վարքի կամ արարքի մասին: Այս եղանակն ավելի նպատակահարմար է ծնողի համար, քանի որ մյուս ծնողների ներկայությամբ տեղին չէ բարձրաձայնել սովորողի վատ կամ ծայրահեղ վատ արարքը:

Մանկավարժական համակողմանի խորհրդատվությունները հիմնականում կրում են անհատական բնույթ: Դրա անհրաժեշտությունը ծագում է այն ժամանակ, երբ իրավիճակը դառնում է ծայրահեղ, ու պահանջվում է արտակարգ օգնություն: Այս փուլում գլխավոր խնդիրը ոչ միայն մանկավարժական տեղեկատվությամբ ընտանիքն ապահովելն է, այլև ծնողներին հուզական աջակցություն ցույց տալը: Ամփոփելով վերոհիշյալը, նշենք, որ մանկավարժական խորհրդատվությունը կարող է ապահովել դպրոցում մանկավարժական հանրույթի միասնական աշխատանքի իրականացումը, դպրոց-ընտանիք համագործակցության ձևավորումը և երեխայի անհատական զարգացման համար օպտիմալ պայմանների ստեղծումը:

Կրթական բարեփոխումների արդի փուլում մանկավարժական խորհրդատվությունը՝ որպես նորարարություն, կարող է դրական տեղաշարժեր առաջացնել ոչ միայն առանձին վերցրած մանկավարժների մասնագիտական գործունեության, աշակերտների վարքի ձևավորման, շտկողական մանկավարժության մեջ, այլև ավելի ընդհանուր ձևով կարող է նպաստել կրթական գործընթացի արդյունավետության բարձրացմանը:

Տեխնոլոգիաները մեծ հնարավորություններ են տալիս ծնողներին արագորեն տեղեկատվություն ստանալ: Այս եղանակով նույնպես կարելի է բանակցել ծնողի հետ, խոսել խնդրի մասին ու միասին լուծումներ փնտրել: Որևէ պարագայում թույլատրելի չէ իրավիճակի լարումն ու սրացումը: Ամեն բան պետք է կանոնակարգվի օրենքով ու մարդկային բարձր արժեքներին համապատասխան: Ճիշտ ու կառուցողական ծնողական ժողովները, ծնողի, ընտանիքի հետ կատարած անհատական աշխատանքը թույլ կտա կառուցել բացառապես բարիդրացիական ու բարեկամական մթնոլորտ, որտեղ ամեն կողմ ունի իր գործառույթները, պարտականություններն ու սպասումները:

Սովորողի կայացման, արժեհամակարգի ձևավորման համար մեծագույն վտանգ է ներկայացնում ծնողական անտարբերությունը: Այս տեսակետից ևս իր կարևորագույն դերակատարումն ունի մանկավարժական խորհրդատվությունը: Վերը նշած պարագայում շատ կարևոր է ուսումնական հաստատության հոգեբանի աշխատանքը: Հանրակրթական ուսումնական հաստատության հոգեբանը հոգեբանական խորհրդատվությամբ աջակցում է ծնողներին (կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչներին), մանկավարժներին և կրթական գործընթացի այլ մասնակիցներին սովորողների զարգացման, ուսուցման և դաստիարակության հարցերում, ինչպես նաև տալիս է անհրաժեշտ տեղեկատվություն երեխայի զարգացման համար լիարժեք պայմանների (այդ թվում՝ առանձնահատուկ) ստեղծման վերաբերյալ⁵: Մշտադիտարկման արդյունքում խնդիրներ նկատելու պարագայում ուսուցիչը, սոց. մանկավարժը կարող են տնայց իրականացնել՝ պարզելու սովորողի խնդիրները:

Այսպիսով, կարող ենք վերահաստատել այն պնդումը, որ ուսուցչի համագործակցումը սովորողի ծնողների կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների

հետ սովորողի կրթության կազմակերպան ու դաստիարակության մեջ ունի առանցքային նշանակություն, քանի որ լավ ու գիտակից սերունդ ունենալը թե՛ դպրոցի, թե՛ ընտանիքի համատեղ ջանքերի արգասիքն է:

³ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=72808> ՀՀ կառավարության որոշում:

⁴ <http://gspi.am/media/journal/2014n1b/20.pdf> Ա. Մ. Զադոյան, «Խորհրդատվության դաստիարակչական դերը սովորողների պահվածքի ձևավորման գործում», ՇՊՀ, գիտական հոդված, 2014, էջ 190:

⁵ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=72808> ՀՀ կառավարության որոշում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով, հիմք ընդունելով հետազոտության ընթացքում կատարած մեր պնդումները՝ կատարենք մի քանի արձանագրումներ.

- Ուսուցիչն առանցքային դերակատարում ունի սովորողների կրթության ու դաստիարակության գործընթացում սովորողի ծնողին կամ օրինական ներկայացուցչին ներգրավելու առումով:
- Կարևոր պայման է փոխադարձ հարգանքն ու այն գիտակցումը, որ կողմերի արդյունավետ աշխատանքն ուղիղ համեմատական է արժեքային համակարգ ունեցող, դաստիարակված ու գիտակից անձնավորության ձևավորմանը:
- Ուսուցիչն ուսումնական գործընթացի արդյունավետ իրականացման համար պետք է համագործակցային հարաբերություններ ստեղծի սովորողների, վերջինիս ծնողի կամ օրինական ներկայացուցիչների, այլ մանկավարժական աշխատողների հետ:
- Ուսուցիչը՝ որպես ուսումնական գործընթացի հիմնական կազմակերպիչ և պատասխանատու, զարգացնում է սովորողների ակտիվությունը, ինքնուրույնությունը, նախաձեռնողականությունը՝ սերտորեն համագործակցելով սովորողի ծնողի կամ օրինական ներկայացուցիչների հետ:
- Ուսուցիչը, սովորողի ծնողը կամ օրինական ներկայացուցիչը սովորողների կրթության ու դաստիարակության հարցում պետք է ունենան միասնական պահանջներ ու նպատակներ:
- Ուսուցիչը սովորողի ծնողի կամ օրինական ներկայացուցիչների համար պետք է ապահովի մանկավարժական-լուսավորչական խորհրդատվություն՝ նպատակ ունենալով զարգացնել նրանց մանկավարժական գիտելիքները:
- Ուսուցիչը պարտավոր է սովորողի զարգացման ընթացքի վերաբերյալ տեղեկություն տալ սովորողի ծնողին կամ օրինական ներկայացուցիչներին՝ ակնկալելով նրանցից հետադարձ կապ:
- Ուսուցիչն ու սովորողի ծնողը կամ օրինական ներկայացուցիչը պետք է սովորողի ուսուցման և դաստիարակության գործընթացների վերաբերյալ որոշումներ ընդունեն համատեղ:

- Մենք պետք է փորձենք ծնողներին վստահություն տալ , որ որակյալ ուսուցանողները կսովորեցնեն և կկրթեն իրենց երեխաներին, որի համար պատրաստ են բոլոր անհրաժեշտ պայմանները:
- Ուսուցիչը պետք է սահմանված կարգով իրականացնի ծնողական ժողովներ՝ նպատակ ունենալով քննարկել առկա խնդիրներն ու դրանց լուծում տալ համատեղ աշխատանքի արդյունքում:
- Ծնող-ուսուցիչ համագործակցությունը պետք է հիմնված լինի մարդկային բարձր ու բարոյական որակների վրա, որտեղ չի կարելի ստորադասել կամ գերազնահատել որևէ կողմի գործառույթները:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ուսումնասիրության արդիականության հիմնան վրա հանդես գանք առաջարկություններով:

Հաշվի առնելով նոր ժամանակների մարտահրավերները, կրթական համակարգի պահանջներն ու սովորողների՝ ամենօրյա ռեժիմով փոփոխվող հետաքրքրություններն ու պահանջումները՝ կարծում ենք, որ ուսումնական գործընթացի արդյունավետ իրականացման համար սովորողի ծնողը կամ օրինական ներկայացուցիչը պետք է հնարավորություն ստանա էլ ավելի շատ տեղեկություններ ունենալու այն մասին, թե ինչով է զբաղվում իր երեխան դպրոցում, արտադասարանական կամ արտադպրոցական միջոցառումների ժամանակ, ինչ հետաքրքրություններ ու նախասիրություններ ունի:

Հարկավոր է հնարավորինս սովորողների ծնողների մրջև ևս ստեղծել բարոյահոգեբանական կայուն ու առողջ միջավայր, որպեսզի հնարավոր լինի խուսափել կոնֆլիկտային իրավիճակներից:

Այս ամենն անհրաժեշտ է նրա համար, որ հնարավոր լինի կանխել հնարավոր բացասական սցենարները: Գաղտնիք չէ, որ դեռահասության տարիքի սովորողները հաճախ են ունենում բազմապիսի խնդիրներ, համացանցի հասանելիության պատճառով կարող են ունենալ նաև կիրեռխնդիրներ, որոնք ևս բավականին վտանգավոր են: Այս տեսանկյունից կարևոր ենք համարում սովորողների վարքի կամ ուսումնառության ամենաչնչին խնդրի դեպքում անգամ իրազեկել ծնողին: Ավելի նպատակահարմար է, որ ուսուցիչը տեղյակ պահի ծնողին, միասին քննարկեն ու լուծեն հարցը: Այսպիսով, թե՛ ծնողը, թե ուսուցիչը վստահ կլինեն, որ իրավիճակն իրենց վերահսկողության տիրույթում է: Կարծում ենք սույն հետազոտության ընթացքում արված արձանագրումները մեծապես կօգնեն մեզ՝ ուսուցիչներին, կառուցողական ու բարձր որակի հարաբերություններ ստեղծել սովորողի ծնողների հետ՝ հաշվի առնելով, որ երկու կողմի նպատակն ու խնդիրը մեկն է՝ արժանի սերունդ ունենալը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. www.arlis.am/documentview.aspx?docID=74345 ՀՀ Հանրակրթության մասին օրենք:
2. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=72808> ՀՀ կառավարության որոշում:
3. http://kargiskola.ge/parent/pdf/PE_GUIDE_Armenian.pdf Ծնողների ներգրավվածությունը, Թբիլիսի, 2015:
4. <http://gspi.am/media/journal/2014n1b/20.pdf> Ա. Մ. Զաղոյան, «Խորհրդատվության դաստիարակչական դերը սովորողների պահվածքի ձևավորման գործում», ՇՊՀ, գիտական հոդված, Երևան 2014: